

SEE MORE JESUS · WANTTOSEEMORE.COM

Jesũ nĩ Ũ? — Kũmĩtũũria Muoyo-inĩ · Maandĩko ma KJV marĩ na Nomba cia Strong

GŨTŨŨRIA ŨRIA ŨRETWO · KUGERERA NA NGAI — GWACAMBARA, GŨTHIĨ, GŨTHEKA, KŪRIKIA

Jesũ nĩ Ũ? — Rũgendo rwa Gũthiĩ na Bibilia-inĩ, kuuma Kĩambĩrĩria nginya Kũguũrĩrio

KIAMBIRIRIA

Wĩrutwo wa mbere warorire kũria kĩmwe. Kũria kũ nĩ, Jesũ nĩ ũ? Bibilia nĩ ĩcookirie kũria kũ kuuma ibuku rĩa mbere rĩa Bibilia nginya ibuku rĩa muico. Wĩrutwo ũyũ ũrorete kũria kĩrũmĩrĩrie. Kũria kũ nĩ, mũndũ ekaga atĩa na macookio macio? Kũmenya ũhoru wa Jesũ ti kĩndũ kĩmwe na kũmũũĩ Jesũ we mwene. Mũndũ no akorwo arĩ na ũhoru wothe wĩgũ mũndũ mũrũme. No mũndũ o ũcio no age gũtwarana na mũndũ ũcio. Bibilia yaragia ũhoru wa muoyo hamwe na Ngai ta rũgendo. Kaana konanagia mũthiĩre ũcio o taguo. Kambĩrĩria na gũtambũrũka. Thuutha ũcio guuka nyĩna kana ithe akonyita moko. Ithe akarutana gũthiĩ na magũrũ. Thuutha ũcio kagatambũka gũthiĩ na magũrũ. Kagakũra. Thuutha ũcio kagateng'era. Mũndũ ũrĩa ũteng'eraga wega ateng'eraga mũtaano. Mũtaano ũrĩ na mũhaka wa kũrigĩrĩria. Wĩrutwo ũyũ ũtwaraga macookio ma wĩrutwo wa mbere magereerete magerio macio mana. Kũgerio ka mbere konanagia ũrĩa mũndũ aambagĩrĩria kũmenya Jesũ. Kũgerio ka keerĩ konanagia rũgendo rwa o mũthenya na Jesũ. Kũgerio ka gatatũ konanagia mũtaano. Thĩĩnĩ wa mũtaano, mũndũ oimbũraga rĩitwa rĩa Jesũ mbere ya andũ angĩ. Kũgerio ka kana konanagia mũhaka wa kũrigĩrĩria. Jesũ nĩ arooka rĩngĩ. Bibilia ĩathaga o mũteng'eri wothe eterere. Mũhakainĩ wa kũrigĩrĩria, mũteng'eri ũcio nĩekuona ũthiũ wa Jesũ.

ITHIRANGI ITATU CIA MAKIRIA MONERO ŨRŨ:

1. Mũndũ ambaga kũmenya Jesũ nĩ ũ atĩa?
2. Mũndũ ũtwaranaga na Jesũ o mũthenya nĩ atĩa?
3. Nĩ kĩĩ gĩetereire mũndũ ũrĩa wĩroragĩra Jesũ mũthiro-inĩ wa mbio?

I. GŨCHENJERA — MŨNDŨ AMBAGA KŪMENYA WE ATĨA

(Meciiria makwa mwene: Mũthiĩre o wothe wambagĩrĩria na thĩ, tondũ kaana gaacamburaga gatanambĩrĩria gũthiĩ na magũrũ. Ũhoru wa ma igũrũ rĩa Jesũ uumaga gũthomaga na kũigua, no ũmenyo wene uumaga ta kĩheo kuuma kũrĩ Ithe

witũ. Mĩhari ĩrĩ na thĩ yonanagia maũndũ macio meerĩ.)

A. KĨŨRĨA KĨRĨA MŨNDŮ O WOTHE AGĨRĨRWO NĨ GŨCOKIA — MWOIGA NĨ NĨ NDĨ Ũ?

Mathayo 16:13 Na rĩrĩa Jesũ aakinyire rūgongo rwa Kaisarea-Filipi, nĩoririe arutwo ake atĩrĩ, “Andũ moigaga Mũrũ wa Mũndũ nũ?” (14) Nao makĩmũcookeria atĩrĩ, “Amwe moigaga atĩ nĩwe Johana Mũbatithania; angĩ makoiga nĩwe Elija, o na angĩ makoiga nĩwe Jeremia, kana ũmwe wa anabii.” (15) Nake akĩmooria atĩrĩ, “Inyuĩ na inyuĩ muugaga atĩa? Muugaga nĩ nĩ nĩ ũ?” (16) Simoni Petero akĩmũcookeria atĩrĩ, “Wee nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ngai ũrĩa wĩ muoyo.”

MŨUGAGA NĨ NĨ NDĨ Ũ? --> WEE NĨWE KRISTŮ, MŨRŮ WA NGAİ ŨRĨA ŨTŮŨRAGA MUOYO.

Mathayo 16:17 Nake Jesũ akĩmwĩra atĩrĩ, “Kũrathimwo-rĩ, nĩwe Simoni mũrũ wa Jona, nĩgũkorwo ndũguũrĩrio ũndũ ũyũ nĩ mũndũ, no nĩ Baba ũrĩa ũrĩ igũrũ. **[G601 apokalupto ■]**

NĨGŨKORWO NDŮGUŨRĨRIO ŨNDŮ ŨYŮ NĨ MŨNDŮ --> NO NĨ BABA ŨRĨA ŨRĨ IGŮRŮ.

(Meciiria makwa moyihoro: Kĩũria gĩa keerĩ kĩa Jesu kĩa gĩa mwene, "inyuĩ mugĩte nĩ ndĩ ũ?" Kiugo gĩa Kĩngiriki karĩ thutha wa "kũguũrio" nĩ apokalupto (G601, kũruta gĩtuĩko), na Ngai we mwene nĩaarutire gĩtuĩko harĩ Petero. Mũndũ no erute maũndũ kuuma kũrĩ andũ angĩ, no ũmenyo wa ma uumaga kũrĩ Ngai.)

B. GŨTIRĨ MŨNDŮ ŨNGĨHOTA GŨŨKA, TIGA BABA AMŮGUUCĨRİRIE

Johana 6:44 Gũtirĩ mũndũ ũngĩũka kũrĩ nĩ ataguucĩrĩrio nĩ Baba ũrĩa wandũmire, na nĩ nĩngamũriũkia mũthenya wa kũrigĩrĩa. (45) Nĩ kwandĩkitwo maandĩko-inĩ ma Anabii atĩrĩ, ‘Nao othe makaarutwo ũhoru nĩ Ngai.’ Nake ũrĩa wotho ũthikagĩrĩa Baba na akeeruta ũhoru kuuma kũrĩ we, nĩokaga kũrĩ nĩ.

GŨTIRĨ MŨNDŮ ŨNGĨŨKA KŮRĨ NĨ ATAGUUCĨRĨRIO NĨ BABA ŨRĨA WANDŮMIRE --> NAKE ŨRĨA WOTHE ŨTHIKAGĨRĨRIA BABA NA AKEERUTA ŨHORU KUUMA KŮRĨ WE, NĨOKAGA KŮRĨ NĨ.

Aroma 10:17 Nĩ ũndũ ũcio, gwĩtĩkia kuumanaga na kũigua ũhoru, naguo ũhoru ũiguagwo na ũndũ wa kiugo gĩa Kristũ.

NĨ ŨNDŮ ŨCIO, GWĨTĨKIA KUUMANAGA NA KŮIGUA ŨHORU + NAGUO ŨHORU ŨIGUAGWO NA ŨNDŮ WA KIUGO GĨA KRISTŮ.

(Meciiria makwa mwene: Gũguucĩrĩa nĩ wĩra wa Ngai, na kũigua nĩkĩo kĩgayo kĩrĩa mũndũ angĩhota gwĩka (Johana 6:44-45). Wĩtĩkio ũgĩaga na kũigua kiugo kĩa Ngai (Aroma 10:17). Ngai nĩaguucagĩrĩa andũ na ũndũ wa Bibilia, nĩ ũndũ ũcio ndatiganagĩria Bibilia.)

C. ŨKA WONE — TWĨMWĨGUIRİRIE ITHUĨ ENE

Johana 1:45 Filipu agĩkora Nathanieli, akĩmwĩra atĩrĩ, “Nĩtuonete mũndũ ũrĩa Musa aandĩkire ũhoru wake Ibuku-inĩ rĩa Watho, na nowe anabii maandĩkire ũhoru wake, nake nĩwe Jesũ wa Nazarethi, mũrũ wa Jusufu.” (46) Nake Nathanieli akĩmũũria atĩrĩ, “Kũrĩ kĩndũ kĩa kĩngiuma Nazarethi?” Nake Filipu akĩmũcookeria atĩrĩ, “Ũka ũkoone.”

NĨTWONETE ŨCIO MOSE AANDĨKITE ŨHORU WAKE MĨRIRA-INĨ, O NA ANABII --> ŨKA WONE.

Johana 4:41 Na tondũ wa ciugo ciake, andũ angĩ aingĩ magĩĩtĩkia. (42) Magĩkĩra mũtumia ũcio atĩrĩ, “Ithuĩ tũtiretĩkia no ũndũ wa ũrĩa ũratwĩrire; rĩu nĩtwĩguĩrĩire ithuĩ ene na tũkamenya atĩ mũndũ ũyũ ti-itherũ nĩwe Mũhonokia wa kĩrĩndĩ.”

NĨTWĨGUİRIE NĨITHUI + TŮĨ ATĨ ŨYU NĨ WE KRISTO, MŮHONOKIA WA THĨ.

(Meciiria makwa moyihoro: Filipu ndaigana kũhaicania na Nathanaeli, tondũ ũhoru wotho wa gwĩta warĩ "ũka wone." Andũ a Samaria maambire kũigua ũhoru wa Jesu kuuma kũrĩ mũtumia, no thutha ũcio makĩgua Jesu mwene. Kũigua ũhoru wa Jesu no kĩambĩrĩa, tondũ mũndũ o wotho no nginya ũke aigue we mwene.)

D. THUTHURIEI MAANDĨKO — NĨMO MAHEANAGA ŨIRA WAKWA

Johana 5:39 Inyuĩ mũtuĩragia Maandĩko tondũ mwĩciiragia atĩ na ũndũ wamo nĩmwĩgwatĩire muoyo wa tene na tene. Maandĩko macio nĩmo moimbũraga ũhoru ũrĩa ũngoniĩ,

TAHUURANIRIA MAANDĨKO --> NĨ MO MAROIRA ŨIRA WAKWA.

Johana 20:30 Jesũ nĩaringire ciama ingĩ nyingĩ akĩonagwo nĩ arutwo ake, iria itaandĩkĩtwo Ibuku-inĩ rĩĩrĩ. (31) No rĩrĩ, ici ciandĩkĩtwo nĩgeetha mwĩtĩkie atĩ Jesũ nĩwe Kristũ, Mũrũ wa Ngai, na atĩ na ũndũ wa gwĩtĩkia mũgĩe na muoyo thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩake.

NO RĨRĨ, ICI CIANDĨKĨTWO NĨGEETHA MWĨTĨKIE ATĨ JESŨ NĨWE KRISTŨ --> NA ATĨ NA ŨNDŨ WA GWĨTĨKIA MŪGĨE NA MUOYO THĨINĨ WA RĨITWA RĨAKE.

1 Petero 2:2 Na mĩtuĩke ta tũkenge mwĩriragĩrie iria rĩrĩa rĩega rĩa kĩĩroho, nĩgeetha rĩmũkũragie ũhonokio-inĩ wanyu,

TA TWANA TWA IGĪACIARWO + MWĪRIRĪRIE IRIA RĨA NGORO YA KIUGO --> NĪGUO MŪKŪRE NĪRĪO.

(Meciiria makwa moyihoro: Jesu nĩoigire andũ macarie we thĩinĩ wa maandĩko. Johana aandĩkire Injiri yake nĩgeetha mũthomi etikie, na agĩe na muoyo thĩinĩ wa rĩĩtwa rĩa Jesu. Kaana kaingĩ nĩkanyuuaga iria o mũthenya, na mwĩtĩkia mũerũ no nginya ende kiugo o ũguo.)

E. ŪYŨ NĨ MUOYO WA TENE NA TENE — ATĨ MAMENYE WE

Johana 17:3 Na rĩu ũyũ nĩguo muoyo wa tene na tene: Atĩ makũmenye, o Wee Ngai ũrĩa wa ma, na mamenye Jesũ Kristũ, ũrĩa ũtũmĩte. **[G1097 ginosko ■]**

ŪYU NĨ MUOYO WA TENE NA TENE --> NĪGETHA MAKŪMENYE WE + JESU KRISTO, ŪRĨA WATŪMĨTE.

Jeremia 24:7 Nĩngamahe ngoro ya gũtũma mamenye atĩ nĩ nĩ Jehova. Nĩmagatuĩka andũ akwa na nĩ nduĩke Ngai wao, nĩgũkorwo nĩmakanjookerera na ngoro ciao ciothe. **[H3045 yada ■] [H3820 leb ■]**
NĪNGAMAHE NGORO YA GŪTŪMA MAMENYE ATĨ NĨ NĨ JEHOVA --> NĪGŪKORWO NĪMAKANJOOKERERA NA NGORO CIAO CIOTHE.

Mathayo 11:27 “Nĩnengeretwo maũndũ mothe nĩ Baba. Gũtirĩ mũndũ ũũĩ Mũriũ tiga Ithe, na gũtirĩ mũndũ ũũĩ Ithe tiga Mũriũ, na arĩa Mũriũ, endaga kũguũrĩria.

GŪTIRĨ MŪNDŨ ŪŪ MŪRIU, TIGA BABA + NA ŪRĨA WOTHE MŪRIU ANGĪENDA KŪMŪTHOMBORA.

(Meciiria makwa mwene: Jesũ oigaga atĩ muoyo wa tene na tene nĩ kũmenya, ti handũ (Johana 17:3). Kiugo gĩa Kĩngiriki nĩ ginosko (G1097, kũmenya), nago nĩ kũmenya mũndũ, ti kũrĩrikana mũhari wa maũndũ. Ngai nĩeranĩre ũmenyo o ro ũcio Kĩrĩkanĩro-inĩ gĩa Tene, "ngoro ya kũnjũũa," nĩ ũndũ ũcio mũhooe ngoro iyo (Jeremia 24:7).)

II. GŪTHĨ — GŪTHĨ NAWA MŪTHENYA O MŪTHENYA

(Meciiria makwa mwene: Kaana nĩkarũgamĩte na magũrũ, nĩ ũndũ ũcio rĩu nĩkũrutwo tega. Wĩrorere kiugo kĩmwe hĩndĩ ĩno yothe, kiugo "hamwe na." Tega ti ikinya rĩmwe iraya, no nĩ makinya maingĩ manini, marutagwo mũthenya o mũthenya hamwe na Jesũ.)

A. TA ŪRĨA MWAMŪKĪRIRE, ŪGUO MŪTHĨAGE MŪRĨ THĨINĨ WAKE

Akolosai 2:6 Nĩ ũndũ ũcio-rĩ, o ta ũrĩa mwamũkĩrĩre Kristũ Jesũ arĩ Mwathani, thĩĩ na mbere gũtũũra thĩinĩ wake,

NĪ ŨNDŨ ŪCIO-RĨ, O TA ŪRĨA MWAMŪKĪRIRE KRISTŨ JESŨ ARĨ MWATHANI --> THĨĨ NA MBERE GŪTŪŪRA THĨINĨ WAKE.

Amosi 3:3 Andũ eerĩ maahota gũtwarana atĩa matarĩ na karĩĩko? **[H3212 yalak ■]**

ANDŨ EERĨ MAAHOTA GŪTWARANA ATĨA MATARĨ NA KARĨIKO?

(Mawoni makwa mwene: Paulo nĩanyitithanagia ũhoro wa gwĩtĩkĩra na wa gũthĩ na tha thĩinĩ wa kiugo kĩmwe. Amosi nĩoragia kũĩria gĩa tene mũno thĩinĩ wa Bibilia, kana andũ eerĩ mangĩhota gũthĩ hamwe matekwĩguanĩra. Gũthĩ na Jesũ nĩ kwĩguanĩra nake o mũthenya, ikinya rĩmwe thutha wa rĩrĩa rĩngĩ.)

B. ATĨ MATUĨKE NAKE

Mariko 3:14 Akĩamũra ikũmi na eerĩ, akĩmatua atũmwo, nĩgeetha makoragwo nake, na nĩguo amatũmage makahunjie,

NĪATHURĪTE ANDŨ IKŪMI NA ERĨ + NĪGUO MATŪŪRANIE NAKE --> NĪGUO AMATŪME MAHUNJIE.

Atũmwo 4:13 Rĩrĩa monire ũũmĩrĩru wa Petero na Johana, na makĩmenya atĩ matiarĩ athomu, na atĩ maarĩ andũ o ũguo-rĩ, makĩgega na makĩmenya atĩ andũ acio maakoreetwo marĩ na Jesũ.

ANDŨ MATOOMENYERETIO NA MATOORĨ NA ŪMENYO --> NĪMONITE ŨNDŨ WAO, ATĨ MAKORANĪTIE NA JESU.

(Meciiria makwa mĩene: Thoma kĩgomo kĩrĩ thĩnĩ wa rĩandĩko rĩrĩ, tondũ gũkorwo hamwe na Jesũ nĩ kwambĩrĩria mbere ya kũruta wĩra wa Jesũ (Mariko 3:14). Mĩaka mĩingĩ thutha ũcio, ũtaũri ũrĩa kanitha wonire nĩ ũhoro wa ũũmĩrũru wa andũ eerĩ matarĩ na ũthomi nĩ atĩ andũ acio maakoretwo marĩ hamwe na Jesũ (Atũmwo 4:13). Ihinda rĩrĩ hamwe na Jesũ rĩtigagia rũũrĩ rũrĩa andũ angĩ mangĩona.)

C. OYA IKORA YAKWA, MWĨRUTE KUUMA KŪRĨ NĨ

Mathayo 11:28 “Ũkai kũrĩ nĩ, inyuothe anogu na mũkuuĩte mĩrigo mĩritũ, na nĩngũmũhurũkia.

[G3129 manthano ■] (29) Oyai icooki rĩakwa mwĩgĩrĩre na mwĩrute na nĩ, nĩgũkorwo ndĩ mũhooreri na mwĩnyiihia ngoro-inĩ, nacio ngoro cianyu nĩkũhurũkio. (30) Nĩgũkorwo icooki rĩakwa nĩ ihũthũ, na mũrigo wakwa nĩ mũhũthũ.”

ŪKAI KŪRĨ NĨ + IKIRAI ICOOKI RĨAKWA IGŪRŪ RĪANYU, NA MWĨRUTE KUUMA KŪRĨ NĨ --> MŪRĪONA ŪHOORO WA MĪOYO YANYU.

Luka 10:38 Na rĩrĩ, Jesũ na arutwo ake marĩ njĩra-inĩ magĩthĩ, nĩatoonyire gatũũra kamwe kũrĩa aanyĩtirwo ũgeni mũciĩ kwa mũtumia wetagwo Maritha. (39) Maritha aarĩ na mwarĩ wa nyina wetagwo Mariamu, nake aikarĩte magũrũ-inĩ ma Mwathani athikĩrĩrie ũrĩa oigaga.

MARIA AGĪAIKARA MAGŪRŪ-INI MA JESU + AGĪTHIKĪRĪRIA KIUGO GĪAKE.

Luka 10:41 Nake Mwathani akĩmũcookeria atĩrĩ, “Maritha, Maritha, nĩũtangĩkĩte, na ũgethĩnia na maũndũ maingĩ, (42) no nĩ harĩ ũndũ ũmwe tu ũbataranĩtie. Mariamu nĩethuurĩre ũndũ ũrĩa mweka makĩria, naguo ũndũ ũcio ndangĩtunywo.”

MARITHA, WEGWATAGĪRĪRIA NA WAKAINAGA NĨ ŪNDŪ WA MAŪNDŪ MAINGĨ --> HARĨ ŪNDŪ ŪMWE ŪBATARANAGA + NA MARIA NĪATHUURĪTE RŪGAWO RWĪGA.

(Meciiria makwa mwene: Mahinda ma tene, icooki rĩarĩ mũtĩ warĩ mũraihi ũrĩa wanyitithanagia nyamũ igĩrĩ ngingo-inĩ nĩguo ikuue mũrigo ũmwe hamwe, mbaru-inĩ, na ihinya rĩmwe. Jesũ arahe mũrigo wa gũkuuo hamwe, ti mabuku ma mawatho ma gũkuuo wiki. Maritha nĩarutaga wĩra na akĩrahũka mũno, no Mariam agĩthuura ũndũ ũrĩa mũnene wa bata, agĩkara magũrũ-inĩ ma Jesũ.)

D. NG'ONDU CIAKWA NĪCIIGUAGA MŪGAMBO WAKWA — NA NĪCIONDŪMAGĪRĪRA

Johana 10:27 Ng'onde ciakwa nĩthikagĩrĩria mũgambo wakwa; nĩndĩciũ, nacio nĩcinũmagĩrĩra.

[G190 akoloutheo ■] (28) Nĩndĩciheaga muoyo wa tene na tene, na gũtirĩ hĩndĩ ikoora; gũtirĩ mũndũ o na ũmwe ũngĩcigutha kuuma moko-inĩ makwa.

NGONDU CIAKWA NĪCIIGUAGA MŪGAMBO WAKWA + IKANJĪŪRŪRIRE --> NĪNGACINENGERA MUOYO WA TENE NA TENE.

Johana 14:21 Ūrĩa wotho ũiguaga maathani makwa na akamaathĩkĩra, ũcio nĩwe ũnyendete. Nake ũcio ũnyendete nĩarĩendagwo nĩ Baba, o na nĩ nĩndĩmwendaga na ndĩionithanagie kũrĩ we.”

ŪRĪA WOTHE ŪIGUAGA MAATHANI MAKWA NA AKAMAATHĨKĨRA, ŪCIO NĪWE ŪNYENDETE --> O NA NĨ NĪNDĪMWENDAGA NA NDĪIONITHANAGIE KŪRĨ WE.

(Meciiria makwa mũnene: Kũmenyana kuo gũthiiga mĩena yerĩ, tondũ ng'onde nĩciiguaga mũgambo wa Jesũ, na Jesũ nĩamenyaga ng'onde (Johana 10:27). Nĩooĩgĩte "nĩngwĩyonania kũrĩ we," na kwĩyonania nĩ kuonania kũna. (Johana 14:21). Athĩkĩra ũrĩa ũũĩ rĩu, na Jesũ nĩagakuonania makĩria.)

E. KIUGO KĪA KRISTO KĪRĨ THĪNĨ WANYU — NA KRISTO ARĨ THĪNĨ WANYU

Akolosai 3:16 Rekei ũhoro wa Kristũ ũtũũrage ũingĩhĩte mũno thĩnĩ wanyu, mũkĩrutanaga na mũgĩtaaranaga mũndũ na ũrĩa ũngĩ mũrĩ na ũũgĩ mũingĩ, o mũkĩnaga thaburi, na nyĩmbo cia Ngai, o na nyĩmbo cia kĩiroho, mũrĩ na ngaatho harĩ Ngai ngoro-inĩ cianyu. **[G1774 enoikeo ■]** (17) Na ũndũ ũrĩa wotho mũrĩkaga, mũkĩaria kana mũgĩika ũndũ, wĩkagei wotho rĩitwa-inĩ rĩa Mwathani Jesũ, mũgĩcookagĩria Ngai Ithe witũ ngaatho thĩnĩ wake.

REKA KIUGO GĪA KRISTO GĪIKARE THĪNĨ WANYU KWA ŪTONGA --> ĪKAI ŪNDŪ WOTHE NA RĪITWA RĪA MWATHANI JESU.

Akolosai 1:27 O acio nĩ Ngai oonire arĩ wega kũmenyithia hitho ya ũtonga ũrĩa ũrĩ riiri kũrĩ andũ-a-Ndũrĩrĩ, nayo hitho iyo nĩ atĩ Kristũ arĩ thĩnĩ wanyu, o we kĩrĩgĩrĩro gĩa gũkaagĩa na riiri.

HITHO ĪNO = KRISTŪ ARĨ THĪNĨ WANYU, KĪRĪGĪRĪRO KĪA RIRI.

(Meciiria makwa mūnene: Kiugo "gūtūūra" nĩ enoikeo (G1774, gūtūūra thĩnĩ wa nyūmba), kiugo kĩa mūndũ ūtūūrāga kuo, ti mūgeni. Kiugo kĩa Kristũ kīgāgĩrĩro nīgūtūūra thĩnĩ waku ta mūndũ ūtūūrāga kuo, tondũ gūceerera gūtiganĩte. Akolosai 3:17 nĩyo yumbūrāga mūthenya wothe, nĩ ūndũ ūcio gūtĩrĩ ithaa rĩrīgũkorwo nja ya ūtwarano-thĩ.)

III. GŪTENG'ERA MBARA — KWŪTIKĪRA RŪITWA RĪAKE, KWŪIKUNDĪRA TA MŪTHIGARI

(Meciiria makwa mūnene: Rĩu ūtwarano-thĩ ūgūtũka ihenya, na macokio ma hitho magatũka macokio ma mbere ya andũ othe. Bibilia ihūthagĩra mbica igĩrĩ cia ihinda rĩrĩ, mūndũ ūrūaga ihenya arorete kīheo, na mūthigari ūheanaga mwĩrĩ wake wothe kūrĩ mūnene wake. Mbica icio cieri irĩ na thogora, na cieri ithiraga wega.)

A. KWŪTIKANĪRA WĪKŪYŪ MBERE YA ANDŪ

Mathayo 10:32 “Ūrĩa wothe ūkaanyumbūra mbere ya andũ, o na nĩ nĩngamumbūra mbere ya Baba ūrĩa ūrĩ kũu igūrũ. **[G3670 homologeo ■]** (33) No ūrĩa wothe ūkangaana mbere ya andũ, na nĩ nĩngamũkaana mbere ya Baba ūrĩa ūrĩ igūrũ.

ŪRĨA WOTHE ŪKAANYUMBŪRA MBERE YA ANDŪ --> O NA NĨ NĨNGAMUMBŪRA MBERE YA BABA ŪRĨA ŪRĨ KŪU IGŪRŪ.

MOONERIA MATARĪ MAMWE, HANDŪ HAMWE — KĪRANĪRO KĪMWE, KĪARĪTIO Injiri igĩrĩ

Luka 12:8 “Ngūmwĩra atĩrĩ, ūrĩa wothe ūkanyumbūra mbere ya andũ, o nake Mūrũ wa Mūndũ nĩakamumbūra mbere ya araiika a Ngai.

ŪRĨA WOTHE ŪKANYUMBŪRA MBERE YA ANDŪ --> O NAKE MŪRŪ WA MŪNDŪ NĪAKAMUMBŪRA MBERE YA ARAIKA A NGAI.

(Meciiria makwa mīnene: Gwŭtikĩra Jesũ, homologeo (G3670, kuuga ūndũ ūmwe), nĩ kuuga ūhoru wake ūtarĩ mūhithe ūrĩa Bibilia yugaga ūhoru wake. Mathayo onanagia atĩ wŭtikĩro ūcio nĩ ūcookagĩrio "mbere ya Baba wakwa ūrĩa ūrĩ igūrũ," na Luka onanagia atĩ wŭtikĩro o ūcio nĩ ūcookagĩrio "mbere ya araiika a Ngai." Aria rŭitwa rĩa Jesũ mbere ya andũ gŭkũ thĩ, na nĩakoiga rŭitwa rĩaku mbere ya igūrũ.)

B. TŪTINGĪHOTA GŪTIGA KWARIA

Atũmwo 4:19 No Petero na Johana makĩmacookeria atĩrĩ, “Tuai ciira inyuĩ ene kana nĩ kwagĩrĩre maitho-inĩ ma Ngai tũmwathĩkĩre inyuĩ gŭkĩra gwachĩkĩra Ngai. (20) Nīgũkorwo tŭtingĩhota gŭtiga kwaria ūrĩa tuonete na tũkaigua.”

NĪGŪKORWO TŪTINGĪHOTA GŪTIGA KWARIA ŪRĨA TUONETE NA TŪKAIGUA.

Atũmwo 5:41 Nao atũmwo makiuma Kĩama-inĩ makenete tondũ wa ūrĩa maatuĩtwo aagĩrĩru a gŭconorithio nĩ ūndũ wa Rŭitwa rĩu. (42) Mūthenya o mūthenya, marĩ hekarũ-inĩ o na marĩ mĩcĩ-inĩ, matiigana gŭtiga kŭrutana na kŭhunja ūhoru ūcio mwega atĩ Jesũ nĩwe Kristũ.

MAKENAGA NĨ ŪNDŪ MOONĪTWO MARĪ ANDŪ EGA GŪKINYĪRĪRWO NĨ THŌNI NĨ ŪNDŪ WA RŪITWA RĪAKE --> NAO MATIGĪTIA GŪRUTA NA KŪHUNJIA ŪHORU WA JESŪ KRISTŪ.

1 Petero 4:16 No rĩrĩ, mūndũ angĩnyariirwo tondũ wa gŭtuĩka Mŭkristiano-rĩ, ndakanaconoke, no nĩagooce Ngai tondũ nĩaheetwo rŭitwa rĩu.

ANGĪKORWO MŪNDŪ NĪAGĪAGA NA THĪINA TONDŪ WA GŪTUĨKA MŪKIRISTIANO, NDAKANACONOKE --> NĪAGOOCE NGAI.

(Meciiria makwa mwene: Atũmwo matiigana kŭhoru kwaria ūhoru wa Jesũ, tondũ mūndũ ndangĩhota gŭikara akirĩte ūhoru wa mūndũ ūrĩa mūndũ ūcio amenyete kũna. Ūmenyi ūcio nĩguo ūtũmaga kwaria kŭgĩe ho, nĩ ūndũ ūcio ihinda rĩa mbere nĩrĩo rĩciaraga ihinda rĩrĩ. Rŭitwa "Mŭkristiano" rĩkuuĩte rŭitwa rĩa Kristũ, na nĩ gītũmi gĩa kŭgooca Ngai, ti mŭrigo wa kŭhitha.)

C. GWŪTĪKĪRA TA MŪTHIGARI — ĪKĪRA NGUO YA MBAARA YA ŪTHERI

Aroma 12:1 Nĩ ūndũ ūcio, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndamũthaitha tondũ wa ūrĩa Ngai anamũiguĩra tha, mwĩrute mĩĩrĩ yanyu ĩtuĩke magongona marĩ muoyo, na matheru mangĩkenia Ngai, arĩ guo ūtungata ūrĩa wagĩrĩre na wa ma wa kŭgoocithia Ngai. **[G3936 paristemi ■]**

RUTIRAI MĪRĪ YANYU ĪRĪ IGONGONA RĪRĪ MUOYO + ĪTHERU, RŪTĪKĪRIKA NĨ NGAI.

Aroma 13:12 Ũtukũ ũrĩ hakuhĩ gũthira; naguo mũthenya ũkiriĩ gũkinya. Nĩ ũndũ ũcio nĩtũtigane na maũndũ ma nduma na twĩothe indo cia mbaara, o iria cia ũtheri. **[G3696 hoplon ■]** (13) Nĩtũthiage na mĩthiire mĩagĩrĩru, o irĩa yagĩrĩre gũikarwo nayo mũthenya, tũtigatoonye maruga-inĩ mooru marĩ na nyĩmbo njũru na ũrĩũ, na tũtigatoonye ũtharia-inĩ kana maũndũ ma ũũra-thoni, na tũtikagĩage na njũgitano na kũiguanĩra ũiru. (14) No rĩrĩ, mwĩhumbei Mwathani Jesũ Kristũ, na mũtigatũũre mwĩciiragia o ũrĩa mũngĩhingia merirĩria ma mĩĩrĩ ĩno ya mehia.

NĨ TWĨRUTEI CĨKO CIA NDUMA + TWĨHUMBE INDO CIA MBARA CIA ũTHERI --> MWĨHUMBE MWATHANI JESU KRISTO.

(Meciiria makwa mĩnene: Kiugo "kũheana" nĩ paristemi (G3936, kũrũgama hakuhĩ, kwĩrutĩra), kiugo kĩrĩa kĩgwatanagio na mũthigari ũrĩa ũheanaga mwĩrĩ wake wothe kũrĩ mũnene wake. Mũhari wa 12 uugaga wĩhumbe indo cia mbaara cia ũtheri, na mũhari wa 14 uugaga wĩhumbe Mwathani Jesũ Kristũ (Aroma 13:12, Aroma 13:14). Indo cia mbaara ti kĩndũ, no nĩ Mũndũ, nĩ ũndũ ũcio mũthigari ndarũaga nĩ ũndũ wa Jesũ o tiga, no nĩ mũmũhumbĩte.)

D. THAAMĨRĨRIA NGINYA HARĨA GĨKĩRĩTWO — TŪHOOTANAGA MAKĩRIA NĨ ũNDŪ WAKE

Afilipi 3:13 Ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndigũtua atĩ nĩ mwene nĩndĩkĩtie kwĩnyiitĩra ũndũ ũcio. No rĩrĩ, ũndũ ũrĩa njĩkaga no ũmwe: Nĩkũriganĩrwo ndiganagĩrwo nĩ maũndũ marĩa mahĩtũku, na ngerutanĩria mũno gũkinĩyĩra maũndũ marĩa marĩ mbere, (14) ngerutanagĩria gũthiĩ ndorete na mbere nĩguo hootane heo kĩheo kĩrĩa Ngai aheanaga, na nĩkĩo aanjĩtĩre thĩinĩ wa Kristũ Jesũ atĩ nĩguo thĩi igũrũ.

NDĩARIGANĩRWO NĨ INDO ICIO CIARĩ NA THUTHA --> NGĩTHĩĩAGA NA MBERE NGĩKORORIA GĩTHĩĩA KĩA IRATHIMO RĩA GWĩTWO NĨ NGAI NA IGURU THĩINĩ WA KRISTŪ JESŪ.

Aroma 8:35 Nũũ ũngĩtũtigithania na wendani wa Kristũ? Anga nĩ kuona thĩĩna, kana kwĩhĩrwo nĩ ruo, kana nĩkũnyariirwo, kana ng'aragu, kana kwaga nguo, kana ũgwati, o na kana rũhiũ rwa njora? (36) O ta ũrĩa kwandĩkĩtwo atĩrĩ: "Tũtindaga tũkĩũragwo o mũthenya wothe nĩ ũndũ waku; tũtuuagwo ta ng'onde cia gũthĩnjwo." (37) No rĩrĩ, o na tũkĩonaga maũndũ macio mothe-rĩ, ithuĩ tũrĩ makĩria ma atooria nĩ ũndũ wa ũcio watwendire.

NŪŪ ũNGĩTŪTIGITHANIA NA WENDANI WA KRISTŪ? ANGA NĨ KUONA THĩĩNA? --> O NA TŪKĩONAGA MAũNDŪ MACIO MOTHE-Rĩ, ITHUĩ TŪRĩ MAKĩRIA MA ATOORIA NĨ ũNDŪ WA ũCIO WATWENDIRE.

Kũguũrĩrio 12:10 Ningĩ ngĩcooka ngĩigua mũgambo mũnene kũu igũrũ, ũkiuga atĩrĩ: "Rĩu ũhonokio nĩ mũkinyu, na ũhoti, na ũthamaki wa Ngai witũ, o na wathani wa Kristũ wake. Nĩgũkorwo ũrĩa ũcuukaga ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ũrĩa ũmacuukaga mbere ya Ngai mũthenya na ũtukũ, nĩaharũrũkĩtio thĩ.

[G3141 marturia ■] (11) Nao nĩmamũtooririe na ũndũ wa thakame ya Gatũrũme, o na nĩ ũndũ wa kiugo kĩa ũira wao; na matiigana kwenda kũhonokia mĩoyo yao, o na maatuĩka a gũkua.

MAAHOOTANE NA WE NA THAKAME YA GAGATURUME + NA KIUGO KIA ũIRA WAO.

(Meciiria makwa mĩnene: Paulo nĩariganagĩrwo nĩ maũndũ ma thutha, na akaingatana na kĩrore kĩmwe, "wĩtani ũrĩa mũnene wa Ngai thĩinĩ wa Kristũ Jesũ" (Filipi 3:14). Mbaara ya wĩruti ũyũ nĩ mbaara ya gũthingatana na Mũndũ, ti handũ. Ariĩ maahootanire nĩ ũndũ wa thakame ya Jesũ, ũrĩa wĩtagwo Gatũrũme ka Ngai, na nĩ ũndũ wa ũhoru wa ũira wao, nĩ ũndũ ũcio kwĩtikĩra rĩtwa rĩake nĩguo njĩra irĩa mũrũgamĩrĩri ahootaine nayo (Kũguũrĩrio 12:11).)

IV. MŪTHIA WA IHENYA — GWĩTERERIA WE, NA KUONA ũTHIŪ WAKE

(Meciiria makwa mwene: Mũthia wa mbaara ĩno ti rũthingo no nĩ ũthiũ. Bibilia yugaga na ma atĩ Jesũ nĩagacoka, no nĩyaregaga kũheana ihinda. Gũtirĩ mũndũ ũũ mũthenya ũcio, nĩ ũndũ ũcio watho wa kũrora ũhoru nĩguo wĩra wothe.)

A. NĩAKOONEKANA RĩA KEERĩ

Ahibirania 9:27 Na o ta ũrĩa gũtuĩtwo atĩ andũ makuage o riita rĩmwe, na thuutha wa ũguo magatuĩrwo ciira-rĩ, **[G553 apekdechomai ■]** (28) ũguo no taguo Kristũ aarutirwo igongona riita o rĩmwe nĩguo eherie mehia ma andũ aingĩ; nake nĩakaguũranĩrio riita rĩa keerĩ, no tigeetha akuue mehia, no nĩgeetha arehere arĩa mamwetagĩrĩra ũhonokio.

KRISTO NĩARUTĩTWO RĩMWE IGŪRŪ RĩA GWĩKĩRA MEHIA MA AINGĩ --> ARĩA MAMWETERERE NĩAKOONEKANA HARĩ O RĩINĩ RĩA KAIRĩ.

1 Athesalonike 5:1 Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ũhoru wa mahinda na mĩthenya-rĩ, tũtirĩ na bata wa kũmwandĩkĩra, (2) nĩgũkorwo nĩmũũĩ wega atĩ mũthenya wa Mwathani ũgooka o ta ũrĩa mũici okaga

ūtukū.

NĪGŪKORWO NĪMŪŪĪ WEGA ATĪ MŪTHENYA WA MWATHANI ŪGOOKA O TA ŪRĪA MŪICI OKAGA ŪTUKŪ.

(Meciiria makwa mīene: Kiugo kīa Kīrīki kīrī thutha wa "kūrora" nī apekdechomai (G553, kwīrīgīrīra biū), nī mūdū ūrīa wainamagīrīra mbere o mūthenya, no ti kūrora igūrū o rīmwe. Paulo agīcooka akīra kanitha guothe atī mūthenya ūcio ūgūūka ta mūici ūtukū, nī ūndū ūcio kanitha ndūbataire kalenda. Kūgūūka o rīmwe ti gītūmi gīa guoya, no nī gītūmi gīa kwīmenyerera.)

B. IKARĪTHIE — RĪATHANO RĪMWE RĪAHETWO ANDŪ OTHE

Mathayo 24:42 “Nī ūndū ūcio, ikaragai mwīguīte, tondū mūtiūī mūthenya ūrīa Mwathani wanyu agooka. [G1127 gregoreo ■]

NĪ ŪNDŪ ŪCIO + TONDŪ MŪTIŪĪ MŪTHENYA ŪRĪA MWATHANI WANYU AGOOKA.

MOONERIA MATARĪ MAMWE, HANDŪ HAMWE — watho o ūrīa ūmwe, warītio Injiri igīrī

Mariko 13:33 Ikaragai mwīguīte! Ikaragai mwīhūgīte! Mūtiūī rīrīa ihinda rīu rīgaakinya.

[G69 agrupneo ■]

IKARAGAI MWĪGUĪTE! IKARAGAI MWĪHŪGĪTE + MŪTIŪĪ RĪRĪA IHINDA RĪU RĪGAAKINYA.

Mariko 13:37 Ūguo ngūmwīra, noguo ngwīra andū othe, atīrī, ‘Ikaragai mwīguīte’.”

ŪGUO NGŪMWĪRA, NOGUO NGWĪRA ANDŪ OTHE, ATĪRĪ, ‘IKARAGAI MWĪGUĪTE.

(Mecereria makwa mwene: Mathayo andīkīte gregoreo (G1127, gūikara mahingūrūrwo), nake Mariko akandīka agrupneo (G69, kwaga toro), hamwe na ciugo cia ongerera "na mūhoyage." Ciugo icio igīrī ihamwe ciaragia ūhoru wa ndungata ūmwe rīrīa ūkaraga na maitho mahingūrūrwo na igīthī na mbere kwaria na mwathi wayo. Jesū ooigaga atī watho ūcio nī wa andū othe, nī ūndū ūcio kūrīrīra nī ūhoru wa gūikara ūguo wa mwītīkia o wothe (Mariko 13:37).)

1 Athesalonike 5:5 Inyuī inyuothe mūrī ciana cia ūtheri na ciana cia mūthenya. Ithuī tūtīrī a ūtukū kana a nduma. (6) Nī ūndū ūcio-rī, nītūtigei gūkoma ta acio angī, no nītūikarage twīguīte na tūkerigagīrīria maūdū.

INYUOTHE MŪRĪ CIANA CIA ŪTHERI --> TŪTIGE GŪKOMA + TWĪRINDĪRE NA TWĪGWATĪRIRE.

C. KŪRATHIMWO NĪ NDUNGATA ICIO, CIONEKANĪTE ICIRAHŪKĪTE

Luka 12:35 “Ikaragai mwīhotorete, mwīhaarīrie gūtungata, na mūige matawa manyu magīakanaga, (36) o ta andū metereire mwathi wao acooke kuuma iruga-inī rīa kīhikanio, nīguo rīrīa agaacooka, aaringaringa mūrango mamūhingūrīre o narua. (37) Nīūgakorwo ūrī ūndū mwega harī ndungata iria mwathi wacio agaakora ciīguīte rīrīa agacooka. Ngūmwīra atīrī na ma, nīakehotora acitungatīre, aciikarie metha-inī, na acooke acirehere irio irīe.

NYINGO CIANYU IKORWO IOHETWO, NA MATAWA MANYU MAGĪAKANA --> KŪRATHIMWO NĪ NDUNGATA ICIO, IRIA MWATHANI RĪRĪA OOKĪTE AGAACIKORA IGITĪIRE.

Kūguūrīrio 3:11 Ngūūka o narua. Rūmia kīrīa ūrī nakīo, nīgeetha gūtīkagīe mūdū ūkuoya thūmbī yaku. [G5035 tachu ■]

NGŪŪKA O NARUA --> RŪMIA KĪRĪA ŪRĪ NAKĪO, NĪGEETHA GŪTĪKAGĪE MŪNDŪ ŪKUOYA THŪMBĪ YAKU.

(Meciria makwa: Tene, mūdū nīoohaga nguo yake ndaaya na mūcibi mbere ya kūruta wīra mūrītū, nī ūndū ūcio nguo yohetwo na tawa ūgwakana ciarī na ūndū wa kuonania nyūmba nīyaigana na rīrī mūhūgu. Nake Jesū ongerera mūico ūrīa gūtārī mūdū ūngīgeria kuūmba, nī ūndū mwathani ūcio agacoka nīoohaga nguo yake we mwene, agaikaria ndungata iria ciaikaraga ciītereire metha-inī, na agacitūikīra na moko make mwene. Ndungata rīrīa ūkaraga ūtereire rīrītāgīrīra irio cia hwaī-inī, ti na guoya.)

D. JESŪ KRISTŪ NO ŪRĪA ŪMWE — IRA, NA ŪMŪTHĪ, NA TENE NA TENE

Ahibirania 13:8 Jesū Kristū atūūrāga atekūgarūrūka, ira, na ūmūthī, o na nginya tene.

JESŪ KRISTŪ ATŪŪRAGA ATEKŪGARŪRŪKA, IRA, NA ŪMŪTHĪ, O NA NGINYA TENE.

Kūguūrīrio 1:8 Mwathani Ngai ekuuga atīrī, “Nī nī Alifa o na Omega, ūrīa ūrī ho, na nowe warī ho, na nowe ūgooka, o we Mwene-Hinya-Wothe.”

MWATHANI NGAI EKUUGA ATĪRĪ + NA NOWE WARĪ HO, NA NOWE ŪGOOKA, O WE MWENE-HINYA-WOTHE.

(Meciiria makwa mwene: Mũthia wa ihenya ndūraturi handũ, tondũ Jesũ Kristũ nowe o ro ūcio mĩena-inĩ yothe itatũ ya mahinda (Ahibirania 13:8). Alifa na Omega nĩ kĩrore kĩa mbere na kĩa mũthia gĩa mabatabu ma Kĩngiriki, nĩ ūndũ ūcio Jesũ arũgamĩte mĩena-inĩ yeerĩ ya rũgano ruothe. Ūthiũ ūrĩa ūrĩ mũthia-inĩ ndũgũkorwo ūrĩ ūthiũ wa mũndũ ūtooĩ.)

E. ŪSO NA ŪSO — KŪMENYWO O TAO NGŪIMENYETE

Thaburi 17:15 Na nĩ-rĩ, nĩngeyonera ūthiũ waku na ūthingu; rĩrĩa ngokĩra-rĩ, nĩngaĩganwo nĩgũkuona ūrĩa ūtariĩ. **[H8544 temunah ■] [H2372 chazah ■]**

NĨNGONANA NA ŪTHIŪ WAKU NDĪ NA ŪTHINGU --> NĨNGAIGANĪRWO, RĪRĪA NGŪRA, NĪ ŪHOTHO WAKU.

1 Johana 3:2 Arata akwa endwa, rĩu ithuĩ tũrĩ ciana cia Ngai, no gũtirĩ kũramenyithanio ūrĩa tũgaatuĩka thuutha-inĩ. No nĩtũũ atĩ hĩndĩ ĩrĩa akoonithanio nĩtũkahaanana nake, nĩgũkorwo tũkaamuona o ūrĩa atariĩ. **[G3700 optanomai ■]** (3) Mũndũ o wotho ūrĩ na kĩĩrĩgĩrĩro gĩkĩ thĩnĩ wake nĩetheragia, o ta ūrĩa Kristũ nake arĩ mũtheru.

RĪRĪA AKONEKA, TŪGAATUĨKA TA WE + TŪKAAMWONA TARĪA ATARĪ --> O MŪNDŪ WOTHE ŪRĪA ŪRĪ NA MWĪHOKO ŪYŪ THĪNĪ WAKE NĪAGĪTHERAGIA MWENE.

1 Akorinitho 13:12 Rĩu tuonaga maũndũ na mairia, ta kuona na gĩcicio; no hĩndĩ ĩyo tũkoonaga ta andũ makĩonana ūthiũ kwa ūthiũ. Rĩu njũũ maũndũ o gĩcunjĩ; hĩndĩ ĩyo nĩngamenya maũndũ wega, o ta ūrĩa nĩ njũũ wega.

RĪU-RĪ, TWONAGA TAARĪ NA KĪRŪRA, NA NDŪRĪ + HĨNDĪ ĨYO TŪKONANA ŪTHIŪ NA ŪTHIŪ --> HĨNDĪ ĨYO NĨNGAMENYA O TAO NĪNJUĪKĪTE.

Kũguũrĩrio 22:3 Gũtigacooka kũgĩa na kĩrumi o na kĩrĩkũ. Gĩtĩ-kĩa-ũnene kĩa Ngai na gĩa Gatũrũme gĩgaakorwo kũu thĩnĩ wa itũũra inene, nacio ndungata ciake nĩikamũtungatagĩra. (4) Nacio nĩikoonaga ūthiũ wake, narĩo rĩitwa rĩake rĩkandĩkwo ithiithi-inĩ ciao.

NACIO NDUNGATA CIAKE NĪIKAMŪTUNGATAGĨRA --> NACIO NĪIKOONAGA ŪTHIŪ WAKE + NARĪO RĪITWA RĪAKE RĪKANDĪKWO ITHIITHI-INĪ CIAO.

(Meciiria makwa mũnene: Kũrĩ haha ūtwarano-thĩ wotho wathiaga, tondũ tũgaatuĩka ta Jesũ rĩrĩa tũkaamuona ūrĩa arĩ (1 Johana 3:2). Mũndũ ūrĩa ūkuuĩte kũrĩgĩrĩro gĩkĩ nĩetheragia rĩu, tondũ eterete gũtũngana na Jesũ. Kũmenyana kũrĩa kwambĩrĩrie ta gũthiathiũka kuo kũrĩkiragĩrio ūthiũ na ūthiũ (1 Akorinitho 13:12).)

KANUA GA IRĪ

Ayubu 19:25 Nĩnjũũ atĩ Mũngũũri arĩ muoyo, na atĩ marigĩrĩrio-inĩ nĩwe ūkaarũgama thĩ ĩno.

[H1350 gaal ■] (26) Nakĩo gĩkonde gĩkĩ gĩakwa kĩarĩkia gũthira, na mwĩrĩ ūyũ wa nyama ūkorwo ūtarĩ ho, hĩndĩ ĩyo nĩ ngoona Ngai; (27) nĩ mwene nĩngamwĩonera na maitho, nĩ mwene, ti mũndũ ūngĩ. Ĩ ngoro yakwa ndĩkĩrĩ na wendo mũnene!

NĪNJŪŪ ATĪ MŪKŪŪRI WAKWA ARĪ MUOYO --> NA MWĪRĪ-INĪ WAKWA NĨNGOONA NGAI + MAITHO MAKWA NĪMAKAMWONA, NA TĪGĪTUĪ ŪNGĪ.

Thaburi 17:15 Na nĩ-rĩ, nĩngeyonera ūthiũ waku na ūthingu; rĩrĩa ngokĩra-rĩ, nĩngaĩganwo nĩgũkuona ūrĩa ūtariĩ.

NĨNGOONA ŪTHIŪ WAKU + NĨNGAIGANĪRWO, RĪRĪA NGARAHŪKA.

1 Johana 3:2 Arata akwa endwa, rĩu ithuĩ tũrĩ ciana cia Ngai, no gũtirĩ kũramenyithanio ūrĩa tũgaatuĩka thuutha-inĩ. No nĩtũũ atĩ hĩndĩ ĩrĩa akoonithanio nĩtũkahaanana nake, nĩgũkorwo tũkaamuona o ūrĩa atariĩ.

RĪRĪA AKONEKANA --> TŪKAMUONA TAARĪ WE.

2 Akorinitho 13:1 Rĩrĩ nĩ riita rĩa gatatũ gũũka kwanyu. Ūhoro o wotho no nginya ūrũgamĩrĩrwo nĩ ūira wa andũ eerĩ kana atatũ.

ŪHORO O WOTHE NO NGINYA ŪRŪGAMĪRĪRWO NĪ ŪIRA WA ANDŪ EERĪ KANA ATATŪ.

(Meciiria makwa: Aira atatũ nĩmarũgamĩte mũico-inĩ wa mũthĩre ūyũ, nĩ ūndũ Ayubu, Daudi, na Johana othe moigaga nĩmakoono Ngai. Andũ acio atatũ maratũũrĩre mahinda matatũ tofauti ma thĩ, no marutaga ūira o ūmwe. Bibilia yugaga

"kanua-inĩ ka aira eerĩ kana atatũ nĩguo ũhoro wothe ũrĩthingagio," nĩ ũndũ ũcio mũthiĩre wa hamwe na Ngai nĩũthiraga na kuonwo kwa Ngai (2 Akorinitho 13:1).)

KIIRURU NA UHINGIRIA

Wicirie ũhoro wa kiiruru kĩrĩ thĩ. No wone mũhianĩre wa kiiruru kũ. Mũhianĩre ũcio wiki ndũngĩkwĩra nĩ kũ kirehaga kiiruru kũ. Kiiruru kũ gĩtũũraga kĩrĩ hitho nginya rĩrĩa ũtheri wa ma ũkuonia kĩndũ kĩene. Ningĩ nĩguo ũcookaga ũrore kiiruru kũ. Ũkoona atĩ kiiruru kũ kĩanyitĩte mũhianĩre wa kĩndũ kũ kuuma kĩambĩrĩa. Mihiano ya Kĩrĩkanĩro gĩa Tene nĩ ciiruru ta icio. Nĩ ciiruru cia ma, ihianĩrwo nĩ mwĩrĩ wa ma. Bibilia yĩtaga mihiano iyo "kiiruru gĩa maũndũ marĩa magooka" (Akolosai 2:17). Rĩsonga o rĩo riugaga atĩ "mwĩrĩ nĩ wa Kristũ." Kiiruru "ti mũhianĩre wa ma kũna" (Ahibirania 10:1). Gũtirĩ mũndũ ũngĩathomire ma yotha kuuma kiiruru-inĩ kũ wiki. Tũtirĩ tũkoragwo twakĩte ũrutani igũrũ rĩa kiiruru wiki. Twĩtaga kĩndũ kiiruru o rĩrĩa ũtheri wa Kĩrĩkanĩro gĩa Kĩerũ ũkoretwo ũtuonetie mwĩrĩ ũrĩa kiiruru kũ kĩrĩ wago. Gĩcunji-inĩ gĩkĩ, ũtheri wa Kĩrĩkanĩro gĩa Kĩerũ nĩ wonanagia mwĩrĩ ũcio na hingo.

Shadow Thaama 13:21

MWATHANI NĪATHIAGA MBERE YAO MŪTHENYA NA GĪTUGU KĪA ITU --> NDEEHERIIRE GĪTUGU KĪU MBERE YA ANDŪ.

Fulfillment Johana 8:12 Rĩrĩa Jesũ aarĩirie andũ rĩngĩ, akiuga atĩrĩ, "Nĩ nĩ nĩ ũtheri wa thĩ. Ũrĩa wothe ũnũmagĩrĩa ndarĩ hĩndĩ arĩthiia na nduma, no arĩgĩaga na ũtheri wa muoyo."

NĪ NDĪ ŪTHENYA WA THĪ --> ŪRĪA ŪKĪNJATAGA NDAGATHIAGA NDUMA-INĪ, NO NĪAKAGĪA NA ŪTHERI WA MUOYO.

Fulfillment 1 Akorinitho 10:1 Na rĩrĩ, ariũ na aarĩ a Ithe witũ, ndikwenda mũkorwo mũtooĩ ũndũ ũyũ, atĩ maithe maitũ ma tene othe maatongoragio nĩ itu, na atĩ othe nĩmaringire iria. (2) Othe nĩmabatithirio matũke andũ a Musa marĩ rungu rwa itu rĩu, o na marĩ iria-inĩ rĩu. (3) Na othe maarĩaga irio o imwe cia kĩiroho, (4) na maanyuuga maaĩ o mamwe ma kĩiroho; nĩgũkorwo maanyuire kuuma rwaro-inĩ rwa ihiga rwa kĩiroho rũrĩa rwatwaranaga nao, naruo rwaro rũu rwarĩ Kristũ.

MAITHE MAITŪ OTHE MAARĪ RUNGU RWA ITU --> MAANYUIRE KUUMA HARĪ IHIGA RĪA ROHO RĪRĪA RĪAMARŪMAGĪRĪA + NA IHIGA RĪU RĪARĪ KRISTŪ.

(Mecereria makwa mwene: Isiraeli maathiiaga mihiano mĩrongo ĩna magĩrũmĩrĩra gĩtugumo kĩa itu na mwaki, na mũthiĩre ũcio wothe warĩ kiiruru thĩ. Kĩrĩkanĩro Kĩerũ nĩkĩo kĩmũrĩkagia ũtheri, nĩgũkorwo Jesũ oigaga "Nĩ nĩ ũtheri wa thĩ," na Paũlũ akandĩka "narĩo Ihiga rĩu rĩarĩ Kristũ" (Johana 8:12, 1 Akorinitho 10:4). Gũthĩ na Jesũ mũthenya o mũthenya nĩguo mũthiĩre wa tene mũno thĩnĩ wa Bibilia.)

KŪHINGA

Johana 14:2 Thĩnĩ wa nyũmba ya Baba kũrĩ na ciikaro nyingĩ; gũtangĩrĩ ũguo ingĩrĩ kũmwĩra. Nĩngũthĩ kuo kũmũthondekera handũ. (3) Na ndathĩ na ndamũthondekera handũ-rĩ, nĩngacooka ndĩmũgĩre nĩgeetha o na inyuĩ mũkoragwo harĩa ndĩ.

NDĪRATHII GWĪKA HANDU HA GWĪKĪRA --> NĪNGOOKA RĪNGĪ, NDĪAMŪKĪRE HARĪ NĪ MWENE + HARĪA NDĪ, NAINYUĪ MŪGA KORWO HO.

Kũguũrĩrio 22:20 Ũrĩa ũroimbũra maũndũ macio ekuuga atĩrĩ, "Ī nĩguo, ngũũka o narua." Amenĩ. Ũka, Mwathani Jesũ!

NA NĪ HAKĪKA NDĪROKA NA IHENYA --> Ī, ŪKA, MWATHANI JESŪ.

(Meciria makwa: Rĩu ũnganĩrĩra njĩra yotha ya gũcookaa mũcĩ, nĩ ũndũ Ithe wa Igũrũ nĩagucaga ũrĩa ũthiia akĩgũrĩrĩra, ũrĩa ũthiia na magũrũ egũikara na Jesũ mũthenya na mũthenya, ũrĩa ũrũgaga akoimbũraga rĩitwa rĩake, na ũrĩa etagĩrĩra agatũũria tawa wake ũgwakana. Jesũ ndaigana kwĩrĩra o handũ tu, nĩ ũndũ eerĩre we mwene, akiuga "Nĩngacoka rĩngĩ, na ndĩmũnyĩĩrĩre harĩ nĩ mwene" (Johana 14:3). Thĩ na mbere, nĩ ũndũ ũrathĩ ũgĩtwarana na Jesũ, na o na rĩu nĩarooka agĩtwarana nawe.)

KĪGERANIO GĪA GWĪMENYERIA

1. Mathayo 16:16 — Nake Simoni Petero agĩcookia, akiuga, Wee nĩwe Kristũ:

- a) Mũthamaki wa Isiraeli
- b) Mũrũ wa Ngai ũrĩ muoyo
- c) Mũrũ wa Daudi

Johana 10:27 — Ng'ondũ ciakwa nĩcio ciiguaga mũgambo wakwa, na nĩnjũũĩ,

- a) na nĩmanũmagĩrĩra nĩĩ
- b) na nĩndũrutaga muoyo wakwa nĩ ũndũ wa ng'ondũ
- c) na matigaathira tene na tene

3. Mathayo 11:29 — Ikĩrai icooki rĩakwa igũrũ rĩanyu, na mwĩrute kuuma kũrĩ nĩĩ; nĩgũkorwo ndĩ mũhooreri, na ndĩ na ngoro nyoroku:

- a) na nĩngũmũhe ũhurũko
- b) nĩgũkorwo icooki rĩakwa nĩ rĩhũthũ, na mũrigo wakwa nĩ mwahi
- c) na nĩmũkuona ũhurũko wa ngoro cianyu

4. Kũguũrĩrio 12:11 — Nao makĩmũtooria nĩ ũndũ wa thakame ya Gatũrũme:

- a) na kiugo gĩa hinya wake
- b) na nĩ ũndũ wa kiugo kĩa ũira wao
- c) kũgerera thakame ya mũtharaba wake

5. 1 Johana 3:2 — no nĩtũũĩ atĩ, hĩndĩ ĩrĩa akoonekana, nĩtũgaatuĩka ta we:

- a) na riitho rĩothe rĩkamuona
- b) nĩgũkorwo nĩmakuona Ngai
- c) nĩgũkorwo tũkaamuona o ta ũrĩa arĩ

6. Ahibirania 13:8 — Jesũ Kristũ no ũrĩa ũmwe ira, na ũmũthĩ:

- a) na tene na tene
- b) na mĩaka yaku ndĩkanaũre
- c) thĩ ĩtarĩ na mũthia

7. Mathayo 24:42 — Ikaragai mwĩiguĩte tondũ mũtiũĩ:

- a) o na mũthenya o na thaa
- b) thaa ĩrĩa Mwathani waku okaga
- c) rĩrĩa ihinda rĩgaakinya

MAJIBU MAGIRA: 1-b, 2-a, 3-c, 4-b, 5-c, 6-a, 7-b

ŪŪ NDŪRANIRI ŪYŪ WAGAWANYIKA

--> ŪRĨA KĪRURU GĪTŪMAGA ŪTHERI WONEKE: JEHOVA NĪATHIAGA MBERE YA ISIRAEI ARĨ NA ITUGĪ RĨA ITU NA RĨA MWAKI, NA ITUGĪ RĨU RĪTIIIGANA GŪTIGA ANDŪ ACIO (THAAMA 13:21-22). JESU EKUUGA "NĪ NĪ NĪ ŪTHERI WA THĪ" (JOHANA 8:12). PAŪLŪ OIGIRE MAITHE MAANYUIRE KUUMA RWARO RWA KĪIROHO, "NA RWARO RŪU NĪ KRISTŪ" (1 AKORINTHO 10:4).

--> ŪRĨA KĪRĪKANĪRO KĪERŪ GĪTAARĪRIE ŪHORU ŪYŪ: AMOSI AROORIA ATĪRĪ, "ANDŪ EERĪ MANGĪHOTA GŪTHĪĪ HAMWE MATEKWĪIGUANĪRA?" (AMOSI 3:3). KĪRĪKANĪRO KĪERŪ GĪGĪCOOKIA NA WATHO HAMWE NA KĪRĪGĪRĪRO. "NĪ ŪNDŪ ŪCIO THĪĪ THĪINĪ WAKE" (AKOLOSAI 2:6). "KRISTŪ THĪINĪ WANYU, KĪRĪGĪRĪRO KĪA RIIRI" (AKOLOSAI 1:27).

--> ŪRĨA CIUGO CIARĪ NA BATA: KIUGO KĪMWE GĪA KĪNGERETHA "WATCH" KĪRŪGAMĪRĪIRE CIUGO IGĪRĪ CIA KĪNGIRIKI. MATHAYO 24:42 KŪHŪTHĪRWO NĪ GREGOREO (G1127, GŪIKARA MWĪIGUITE). MARIKO 13:33 KŪHŪTHĪRWO NĪ AGRUPNEO (G69, KWAGA TORO), NA MARIKO AKĪONGERERA "NA KŪHOYA." WATHO ŪCIO ŪMWE NĪŪKONĪĪ MAITHO NA MAHOYA HAMWE.

--> ŪRĨA ŪHORU ŪYŪ ŪKŪHUTAGIA WE: KĪAMA NĪKĪAMENYAGA ATĪ PETERO NA JOHANA "MAAKORETWO MARĪ NA JESŪ" (ATŪMWŌ 4:13). IHINDA RĪRĨA ŪIKARAGA NA JESŪ RĪTIGAGA RŪŪRI. ANDŪ ARĨA MARĪ HAKUHĪ NAWA NO MONE RŪŪRI RŪU.

--> **ŪRĪA ŪNDŪ ŪYŪ ŪKONĪ TENE NA TENE: "RĪU NĪNJŪŪŪ O GĪCUNJĪ; NO HĪNDĪ ĪYO NĪNGAMENYA O TA ŪRĪA O NA NĪ NJŪŪŪKĪTE"** (1 AKORINITHO 13:12). ŪMENYO ŪRĪA WAMBĪRĪRIE MUOYO-INĪ ŪYŪ NDŪRATHIRA GĪKUŪ-INĪ. ŪKINYAGĪRĪA ŪKINYANĪRU WA ŪHORO ŪTHIŪ-INĪ WA JESŪ (KŪGUŪRĪRIO 22:4).

--> **NJĪRA YA MWENA: LUKA 12:37 YONANAGIA MWATHI ŪCIO ŪGŪCOOKA AGĪKARIA NDUNGATA IRIA CIARĪ CIĪTERERE METHA-INĪ, NA MWATHI ŪCIO AGATUNGATĪRA NDUNGATA ICIO MWENE. JESŪ OIGIRE "NĪ NDĪ GATAGATĪ-INĪ KANYU TA ŪRĪA ŪTUNGATAGĪRA"** (LUKA 22:27). JESŪ ERANĪIRE ATĪRĪ, "NĪNGŪRĪANĪRA NAKE, NA O NAKE ARĪANĪRE NA NĪ" (KŪGUŪRĪRIO 3:20). MWATHI ŪRĪA ŪTUNGATAGĪRA NDUNGATA CIAKE MWENE NĪ AGĪRĪRWO NĪ GWATHOMERWO BIŪ WEGA WAKE MWENE.

--> **ŪGUŪRIO ŪNGĪHOTEKA: KĪRĪKO KĪA MBERE THĪINĪ WA WĪRUTI ŪYŪ NĪ "ŪKA WONE"** (JOHANA 1:46). KĪRANĪRO KĪA MŪICO THĪINĪ WA WĪRUTI ŪYŪ NĪ "NĪMAKUONA ŪTHIŪ WAKE" (KŪGUŪRĪRIO 22:4). MŪTHĪIRE NA JESŪ WAMBĪRĪRIA NA KUONA NA ŪGATHIRA NA KUONA. IKINYA RĪOTHE RĪRĪ GATAGATĪ-INĪ KA ICIO IGĪRĪ NĪ KŪRORA KWEGA GŪKĪRĪ NA ŪHORO WA ŪTHIŪ O ŪRĪA MŪTHINGI. GŪTIRĪ RĪANDĪKO RĪMWE RĪUGAGA ŪHORO ŪYŪ RĪRĪ RĪIKI. IGA MAANDĪKO MACIO HAMWE NA ŪMARORE.

CIUGO CIA KIRIIKI

“menya” — G1097 ginosko — kŭmenya, kŭmenyerera, kŭmenya wega, kŭmenya wega mŭno
Muoyo wa tene na tene nĭguo watuĭtwo nĭ kiugo gĭkĭ. "Ūyŭ nĭguo muoyo wa tene na tene, atĭ makŭmenye" (Johana 17:3). Kiugo kĭu nĭ kuuga kŭmenya mŭndŭ, ti kŭririkana ŭhoru.

“kŭguŭrio” — G601 apokalupto — kŭheria gĭkunĭko, kŭguŭria, kŭguŭrĭia
Nyama na thakame itiigana kuonania Petero Jesu nĭ ŭ. Ithe witŭ nŭweheririe gĭcunjĭ kĭrĭa kĭahumbĭrĭte (Mathayo 16:17).

“kwĭruta” — G3129 manthano — kwĭruta, kŭmenya
Jesu oigaga "wĭrutei kŭrĭ nĭ" (Mathayo 11:29). Kwĭruta kŭu gwĭkaga rungu rwa icooki rĭake, hakuhĭ na mŭrutani.

“rŭmĭrĭra” — G190 akoloutheo — gŭtwarana na mŭndŭ, gŭthiĭ njĭra ĩmwe, kŭrŭmĭrĭra
Ngondu ithiiga njĭra ĩmwe na mŭrŭithi, mŭthenya o mŭthenya (Johana 10:27).

“gŭtŭŭra” — G1774 enoikeo — gŭtŭŭra, gŭikara thĭinĭ wa
Kiugo kĭa Kristo kĭgĭrŭwo nĭgŭtŭŭra thĭinĭ wa mŭndŭ ta mŭtŭŭri, na ti ta mŭgeni ŭgŭceerera (Akolosai 3:16).

“kuumbŭra” — G3670 homologeo — kwĭtĭkĭra, kuumbŭra, kuuga ūndŭ ūmwe, kwĭrahĭra
Kuumbŭra Jesu nĭ kuuga na hatarĭ na hitho ŭhoru o ŭrĭa Bibilia yugaga ŭkonĭ Jesu (Mathayo 10:32).

“ŭira” — G3141 marturia — ŭira ŭheanĭtwo, marikodi, ŭira, ŭira
Andŭ arĭa maahootanire nĭmahootanire nĭ ūndŭ wa thakame ya Gatŭrŭme na ūndŭ wa kiugo kĭa ŭira wao (Kŭguŭrĭrio 12:11).

“kŭrĭ ho” — G3936 paristemi — kŭrŭgama hakuhĭ, kŭrehe, kŭrekereria
Mwĭtĭkia nĭarutaga mwĭrĭ wake mwene kŭrĭ Ngai, wega na muoyo, ta mŭthigari mbere ya mŭnene wake (Aroma 12:1).

“ngo” — G3696 hoplon — kĭndŭ gĭa wĭra, indo cia mbaara, kĭndŭ gĭa kŭhŭthĭrwo, kĭndŭ gĭa kŭrŭa
Mŭhari wa 12 uugaga wĭhumbe indo cia mbaara cia ŭtheri. Mŭhari wa 14 uugaga wĭhumbe Mwathani Jesu Kristŭ. Indo icio cia mbaara nĭ Mŭndŭ (Aroma 13:12-14).

“kŭrora” — G553 apekdechomai — kwĭrĭgĭrĭra biŭ, kŭrora na gweterera
Jesu eeranĭre kuumĭrĭra gwake gwa kerĭ kŭrĭ "arĭa mamwetereire" (Ahibirania 9:28). Kiugo kĭu nĭ kuuga kwĭnamĭrĭra na mbere ŭrĭ na wĭtĭkio wa kŭna.

“kŭrangĭra” — G1127 gregoreo — gŭikara mahiŭga, kwĭhŭgia, kŭrora
Gĭkĭ nĭkĭo kiugo gĭa ŭmenyereri thĭinĭ wa Ūhoru Mwega wa Mathayo. Ndungata ŭikaraga na maitho mahingŭku (Mathayo 24:42).

“kŭrangĭra” — G69 agrupneo — kwaga toro, gŭikara mahiŭga, kwĭhŭgia
Gĭkĭ nĭkĭo kiugo gĭa kwĭhŭgania thĭinĭ wa Ibuku rĭa Wega rĭa Mariko. Mariko akonania kiugo gĭkĭ na ihooya. Ndungata ĭtŭŭraga ĭrĭ mŭihŭgu. Ndungata ĭthiiga na mbere kŭhooya (Mariko 13:33).

“narua” — G5035 tachu — narua, hatarĭ gŭikara, o rĭmwe, narua
"Atĭrĭrĭ, ndĭroka narua" (Ūguŭrio 3:11). Kiugo kĭu kĭoonanagia ŭguŭka o rĭmwe, ti mŭthenya mŭthondeketwo.

“kuona” — G3700 optanomai — kūrora na maitho matheri, kuona, kuoneka
"Nītūkamuona ta ūrīa arī" (1 Johana 3:2). Kiugo kīu kīgwetaga ūhoru wa kūrora kīndū kīa magegania.

CIUGO CIA KIHEBERI

- “menya” — H3045 yada** — kūmenya, kuītīkīra, kūmenyana na
Ngai eeranūre "ngoro ya kūmenya nī" (Jeremia 24:7). Kūmenya kwa Kīrīkanīro gīa Tene nī kūmenya mūdū, o ta ginoko ya Kīrīkanīro Kīerū.
- “ngoro” — H3820 leb** — ngoro, meciiria ma ngoro, wendi, ūmenyo
Ngai aheanaga ngoro īrīa īmūū. Kūmenya kīu gītīgana gūikara meciiria-inī mao (Jeremia 24:7).
- “thangata” — H3212 yalak** — gūthī, gūthī na mbere, gūūka, gūthī
Amosi oragia kana andū eri no mathī hamwe matarī na kīyanīro (Amosi 3:3). Kīrūgamo gīa kerī gīa wīruti ūyū gīothe gītūūraga thīnī wa kiugo gīkī.
- “gītugī” — H5982 ammud** — itugī, mūhoru, gītugī
Gītugī kīa itu na mwaki nīkīambīrīrie mbere ya Isīraeli. Gītugī kīu gītīgana gūtiga andū acio (Thaama 13:21-22). Gītugī kīu nī kīruru. Kristo nīwe mwīrī (1 Akorinti 10:4).
- “mūkūūri” — H1350 gaal** — gūkūūra, gwīka ta mūdū wa mbarī, gūcookia gūgūra
Matukū-inī ma tene, mūdū wa mbarī ūrīa warī hakuhī nīwe wacookagia mūdū wa nyūmba yao kuuma thīrī-inī kana ūkombo-inī. Ayubu eetaga Ngai ūrīa mūtūūra muoyo "mūkūūri wakwa." Ayubu eeriragīria kuona Ngai arī na mwīrī wake mwene (Ayubu 19:25-26).
- “rora” — H2372 chazah** — kūrora, kwīyūmīrīria kuona, kwīrorera
Daudi nīahūthīre kiugo gīkī ūhoru-inī wa rūciinī rwa mūico. "Nīngonana na ūthīū waku ndī na ūthingu" (Thaburi 17:15).
- “mūhaano” — H8544 temunah** — mūhianīre, mūhianano, ūhaanani, ūigananu
Daudi okagīra na ūkeno mūhianīre-inī wa Ngai (Thaburi 17:15). Johana oigaga atī kuona nīgūgatūtua ta Jesū (1 Johana 3:2).

SOURCES & CREDITS

Scripture: Kikuyu Bible (CC BY-SA 4.0) — a redistributable edition, looked up exactly and never machine-translated.

Alternate chapter/verse numbering reconciled with STEP Bible TVTMS (CC BY 4.0).

Strong's numbering & original-language data: OpenScriptures Hebrew Bible (CC BY 4.0); STEP Bible.org — TAHOT/TAGNT/TBESH/TBESG (CC BY 4.0); Robinson-Pierpont Byzantine Majority Text (Public Domain); Strong's dictionary, 1890 (Public Domain).

Typography: Google Noto fonts (SIL Open Font License 1.1).

© SEE MORE JESUS · wanttoseemore.com — shared under Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0).